Nr 256.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus; given Stockholms slott den 24 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern Hansson, ministern för utrikes ärendena Sandler, statsråden Pehrsson-Bramstorp, Westman, Wigforss, Möller, Engberg, Sköld, Quensel, Forslund, Eriksson, Strindlund.

Departementschefen statsrådet Forslund anför:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten, bilaga 3, rubriken »Statens allmänna fastighetsfond», punkt 1, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1939/40 beräkna ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor.

Sedan numera samtliga hithörande ärenden vederbörligen förberetts, torde jag få anmäla desamma till fortsatt behandling.

Inledning.

Enligt en vid 1928 års riksdag i sina huvuddrag godkänd plan (prop. nr 165, riksdagens skrivelse nr 287) skulle genom uppförande av nya sinnessjukhus samt vissa omändrings- och utvidgningsarbeten vid äldre hospital antalet vårdplatser ökas med omkring 4,800 för sinnessjuka och omkring 1,000 för sinnesslöa. Byggnadsarbetena skulle utföras under en tid av tio år och medföra en totalkostnad av i runt tal 39,500,000 kronor.

Vid 1930 års riksdag (prop. nr 150, riksdagens skrivelse nr 361) beslöts vissa ändringar i planen, vilka framförallt inneburo en ökning av antalet vårdplatser för sinnesslöa till omkring 1,900 samt en höjning av totala kostnaderna till i runt tal 48,200,000 kronor.

För fullföljande i huvudsak av omförmälda plan har riksdagen beviljat anslag på sätt framgår av följande tablå.

Budgetår	Kronor	Budgetår	Kronor
1928/29	3,500,000	1934/35	2,905,500
1929/30	4,100,000	1935/36	3,302,250
1930/31	4,700,000	1936/37	2,843,000
1931/32	6,400,000	1937/38	2,857,600
1932/33	6,250,000	1938/39	3,054,700
1933/34	7,187,800		

De för budgetåren 1928/29—1932/33 anvisade beloppen hava beviljats under femte huvudtiteln såsom reservationsanslag till hospitalsbyggnader.

Av de för budgetåren 1933/34—1935/36 anvisade beloppen har största delen beviljats såsom reservationsanslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, medan återstoden anvisats såsom reservationsanslag till inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. De förstnämnda anslagen hava uppförts bland utgifter för kapitalökning och de senare under femte huvudtiteln. Från och med budgetåret 1936/37 hava respektive anslag upptagits bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond.»

Renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus.

[Frågan har senast behandlats i propositionen nr 275/38 (bilaga 10, punkt 1), statsutskottets utlåtande nr 187/38 (punkt 9) och riksdagens skrivelse nr 421/38 (punkt 8).]

Den 30 juni 1936 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen nr 68 till 1936 års riksdag förordat förslag vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala utföra ny- och ombyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,524,000 kronor. Dessa arbeten voro avsedda som en första etapp av en fullständig renovering av sjukhuset i dess helhet samt omfattade dels an-

läggande av ny ångcentral jämte ombyggnad av vattenverket dels ock uppförande av fem bostadshus för sjukvårdspersonalen.

För slutförande av dessa arbeten under innevarande budgetår anvisade 1938 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 176, ytterligare 471,000 kronor, utgörande beräknad merkostnad i anledning av inträffad prisstegring å material m. m.

I skrivelse den 18 februari 1938 gjorde *medicinalstyrelsen* framställning om anvisande av ytterligare medel i syfte att vissa andra i styrelsens ursprungliga förslag den 12 februari 1935 ingående men vid 1936 års riksdag till utförande ej föreslagna arbetena måtte bringas till verkställighet såsom en andra etapp i renoveringsarbetena vid sjukhuset. Rörande dessa arbetens art och omfattning hänvisade styrelsen till följande sammanställning:

Etapp II	Byggn.-kostnader	Värme o. ventilation	Vatten och avlopp inom byggn.	Elektr. arbeten	Ritn. kontroll oförutsett	Summa	Summa enligt propositionen 68/1936
LIX. Läkarbostad	89,000	[1] 13,000	5,850	3,500	19,650	131,000	107,350
Köksbyggnad	—	3,200	850	—	—	4,050	—
XIX. Bageri och tvätt	150,000	106,500	13,200	29,000	21,300	320,000	298,700
XX. Gamla snickarverkstaden	39,000	9,300	5,050	1,400	7,500	62,250	54,750
XXI. Målarverkstaden	4,000	9,600	2,400	—	3,000	19,000	—
LX. Ny snickarverkstad	44,000	7,000	2,400	4,500	7,100	65,000	57,900
Värme och ventilation, kulvertledningar m. m.	[2] 6,800	[3] 26,000	—	—	—	32,800	—
Vatten- och avloppsledningar, reningsverk för avlopp samt utv. i kulvert förlagda ledningar	—	—	[4] 282,100	—	—	282,100	—
Elektriska anläggningar, maskinell utrustning och utv. kablar	—	—	—	[5] 156,000	—	156,000	—
Summa	—	—	—	—	—	1,072,200	—

[1] Därav 4,000 för ledningar och mindre sidokulvert till bostaden.

[2] För kulvert 60×60 cm till läkarbostaden.

[3] Därav för kulvertledningar till läkarbostaden kronor 18,000 och för desinfektionsanläggning kronor 8,000.

[4] Därav för utv. ledningar till ovan angivna byggnader kronor 42,100 och för reningsverk för avloppsvatten med intilliggande ledningar kronor 240,000.

[5] Därav för maskinell utrustning i nya ångpannehuset ..... kronor 28,500
» » utv. matarkablar för likström 220 volt ..... » 10,900
» » » » » växelström 3,000 ..... » 3,100
» » » » » » 220 ..... » 5,000
» » 2 st. likriktare ..... » 40,000
» » diverse kostnader för övergång från 3-ledarsystem till 2-ledarsystem ..... » 9,500
» » inomhusstarkström i reningsverk ..... » 4,000
» » momentbelysning inom avd. för oroliga pat. och i ångpannehus » 4,000
» » svagströmsanläggning ..... » 20,000
» » oförutsett och diverse ..... » 31,000

Styrelsen framhöll i anslutning härtill, att slutförandet av dessa arbeten utgjorde en förutsättning för att erforderlig renovering skulle kunna ske jämväl av sjukavdelningarna. Styrelsen tillade ock, att då i tabellen upptagna kostnader beräknats med ledning av år 1935 rådande priser, måste på grund av stegringen av byggnadskostnadsindex totalsumman ökas med 25 % eller 268,050 kronor. Den totala kostnaden för andra etappen kunde sålunda uppskattas till 1,072,000 + 268,050 kronor eller i avrundat tal 1,340,000 kronor. Under åberopande härav och med hänvisning till det trängande behovet av att sjukhusets vårdavdelningar snarast bleve renoverade i enlighet med tidigare framlagt förslag, som även innebure en ökning av antalet vårdplatser med 140, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* medgiva, att vid sjukhuset finge komma till utförande ytterligare renoveringsarbeten i nu angiven omfattning för en beräknad kostnad av 1,340,000 kronor, *dels ock* för ändamålet under budgetåret 1938/39 anvisa ett belopp av 700,000 kronor.

Ifrågavarande framställning anmäldes av min företrädare i ämbetet den 31 mars 1938 i samband med förslaget till beredskapsstat för budgetåret 1938/39, varvid denne anförde följande.

Enligt vad jag inhämtat från byggnadsstyrelsen kan första etappen av renoveringsplanen för Ulleråkers sjukhus beräknas vara i sin helhet slutförd först under loppet av våren 1939. Någon omedelbar anledning att nu påkalla beslut rörande igångsättande av den andra byggnadsetappen torde därför ej föreligga i vidare mån än vad angår sådana i denna etapp beräknade arbeten, som antingen kunna sägas vara ett komplement till de i första etappen ingående eller vilkas utförande får anses utgöra en förutsättning för renoveringsplanens fortsatta genomförande. Av sådan beskaffenhet äro enligt vad som framgår av styrelsens föreliggande framställning huvudsakligen tvenne grupper av arbeten, av vilka den ena avser utbyggnad av vatten- och avloppsledningar med reningsverk m. m. samt den andra elektriska anläggningar, maskinell utrustning m. m. Beträffande detaljerna i planen anser jag mig icke nu hava anledning att taga slutlig ställning. Jag förutsätter därför, att vid utförandet av de förordade arbetena tillses, att sådana åtgärder undvikas, som kunna vara ägnade att föregripa den slutliga prövningen av återstående renoveringsarbeten.

Kostnaderna för nu åsyftade arbeten hava av styrelsen tidigare angivits till 438,100 kronor, däri inkluderad å vardera gruppen proportionsvis belöpande andel i den post, vartill kostnaderna för oförutsedda utgifter, ritningar, administration m. m. i det ursprungliga renoveringsförslaget uppskattats. De under senare år inträffade prisstegringarna å material och arbetskraft medföra emellertid — såsom styrelsen anmärkt — att å nämnda summa jämväl måste beräknas en ökning, motsvarande 25 % av densamma, eller således (0.25 × 438,100 =) 109,525 kronor. Den totala kostnaden för här ifrågavarande arbeten torde sålunda böra uppskattas till (438,100 + 109,525 =) 547,625 kronor eller i runt tal 550,000 kronor.

I enlighet härmed upptogs för ändamålet ett belopp av 550,000 kronor å beredskapsstaten för innevarande budgetår.

I skrivelse den 12 september 1938 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till fortsatt renovering av Ulleråkers sjukhus under nästa budgetår. Till stöd därför yttrar styrelsen:

De nu pågående arbetena vid sjukhuset, vilka beräknades vara i allt väsentligt slutförda vid innevarande budgetårs utgång, bedreves helt och hållet i styrelsens egen regi. Styrelsen hade sålunda på platsen anställd för arbetenas drift erforderlig befälspersonal och för arbetenas utförande erforderliga maskiner, redskap och provisoriska anordningar funnos på platsen. Därutöver komme åtskillig materiel att återstå efter nu pågående arbetens avslutande, vilka kunde utnyttjas för blivande arbeten. Ur synpunkten av rationell drift såväl med hänsyn till arbetsledningens- och arbetspersonal som till ändamålsenligt utnyttjande av maskiner, redskap och materialier m. m. talade vägande skäl för att renoveringens andra etapp borde följa i omedelbar anslutning till de nu pågående arbetena.

Vidare borde framhållas, att den i den första etappen ingående, modernt utrustade panncentralen, som beräknades kunna tagas i bruk hösten 1939, icke kunde till fullo utnyttjas, förrän renoveringsarbetena för sjukhuset fortskridit så långt, att värmeledningsanläggningen inom sjukpaviljonger m. m. efter erforderliga ombyggnader hade anpassats för det nya värmesystemet. Detta förhållande syntes utgöra ytterligare skäl för att renoveringsarbetena bedreves utan avbrott.

För den andra etappen av sjukhusets renoveringar hade, såsom tidigare framhållits, beräknats en kostnad av 1,340,000 kronor. För densammas genomförande syntes böra anslås en byggnadstid av ett och ett halvt år, varför etappen i fråga borde kunna avslutas med 1940 års utgång. För budgetåret 1939/40 borde följaktligen kunna disponeras ett belopp av 900,000 kronor.

Under åberopande härav har styrelsen hemställt, att för påbörjande av den andra etappen av renoveringsarbetena vid ifrågavarande sjukhus måtte till riksstaten för budgetåret 1939/40 överflyttas det å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 upptagna beloppet av 550,000 kronor samt därutöver anvisas ett ytterligare belopp av 350,000 kronor.

Departementschefen.

I samband med redovisandet i 1936 års statsverksproposition av medicinalstyrelsens plan för en fullständig renovering av ifrågavarande sjukhus uttalade min företrädare i ämbetet, att han vid besök å sjukhuset blivit övertygad om att lokalförhållandena och anordningarna i övrigt därstädes i åtskilliga hänseenden vore otidsenliga och otillfredsställande. De i styrelsens plan ingående arbetena hade ock synts honom nödvändiga, för den händelse icke sjukhuset skulle i fråga om yttre utrustning bliva alltför underlägset de nyare sinnessjukhusen. Då emellertid vissa renoveringsbehov gjorde sig gällande med väsentligt större styrka än andra, hade han ansett sig böra tillstyrka dithörande arbetens utförande såsom en första etapp av renoveringen. Vid sådant förhållande hade han icke ansett sig böra taga ståndpunkt till byggnadsprogrammet i dess helhet i vidare mån, än att han förordade en renovering efter de allmänna linjer, som förslaget innebure.

1936 års riksdag ansåg sig ej heller böra i frågans dåvarande läge taga ställning till renoveringsförslaget i dess helhet. Riksdagen framhöll emellertid önskvärdheten av att en undersökning verkställdes i syfte att utröna, huruvida icke nödig utvidgning av sjukhuset skulle kunna ske genom påbyggnad av befintliga och därtill lämpade byggnader.

Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört torde tiden nu få anses

vara inne att taga ställning jämväl till de i andra etappen ingående arbetena. Att döma av vad vid ärendets tidigare behandling framkommit synes någon tvekan angående behovet av de i denna etapp ingående renoveringsarbetena icke råda. Någon erinran mot sättet eller kostnaderna för desammas genomförande har ej heller framställts. Jag anser mig därför kunna förorda, att samtliga i andra etappen ingående arbeten komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande förslag. Enligt min mening synas emellertid kostnaderna för läkarbostaden, vilken avses inrymma två lägenheter om 5 rum och kök, vara väl högt beräknade. Jag förutsätter därför, att förslaget i denna del göres till föremål för omprövning i syfte att begränsa nämnda kostnader. Av försiktighetsskäl torde dock någon sänkning av det för samtliga arbeten beräknade totalbeloppet icke böra nu vidtagas. I anslutning härtill torde alltså för andra etappen i dess helhet böra beräknas ett belopp av 1,340,000 kronor, varav 900,000 kronor böra upptagas för nästa budgetår.

Om- och nybyggnadsarbeten vid Frösö sjukhus.

[Frågan har senast behandlats i propositionen nr 275/1938, statsutskottets utlåtande nr 187/1938 och riksdagens skrivelse nr 421/1938.]

Den 30 juni 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen i propositionen nr 124 till 1937 års riksdag förordat förslag utföra om- och tillbyggnadsarbeten vid Frösö sjukhus vid Östersund för en beräknad kostnad av högst 472,000 kronor.

För påbörjande av dessa arbeten ställde Kungl. Maj:t samma dag till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 172,000 kronor. Sedermera bemyndigade Kungl. Maj:t den 19 november 1937, med anledning av en av byggnadsstyrelsen gjord framställning, styrelsen att, utan hinder av att de för ifrågavarande ny- och ombyggnadsarbeten ursprungligen beräknade kostnaderna kunde komma att överskridas, under budgetåret 1937/38 igångsätta arbetena, dock med den inskränkningen att av desamma skulle anstå ny- och tillbyggnad av verkstadslokaler, nybyggnad av samlingssal, ändringsarbeten inom paviljong IX, flyttning av promenadgården vid paviljong V, förändring av paviljong VIII till arbetspaviljong för kvinnor samt ändringsarbeten inom paviljong VI.

I anslutning till en av byggnadsstyrelsen gjord anmälan, att de beräknade kostnaderna för samtliga i planen ingående arbeten, inklusive en fullständig modernisering av tvättinrättningen, till följd av prisstegringar å material och arbetskraft måste höjas till i runt tal 700,000 kronor, anvisade härefter 1938 års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, till fullföljande av ifrågavarande arbeten för innevarande budgetår dels å riksstaten ett belopp av 175,000 kronor dels ock å beredskapsstaten ett belopp av 353,600 kronor. Sistnämnda belopp avsåg de genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1937 tills vidare uppskjutna arbetena.

I skrivelse den 12 september 1938 har *byggnadsstyrelsen* meddelat, att de påbörjade arbetena beräknades vara i huvudsak fullbordade vid utgången av innevarande budgetår. Då desamma bedreves under styrelsens egen regi, funnes vid byggnadsföretaget anställd viss arbetsledningspersonal, varjämte för detsamma anskaffats vissa maskiner och redskap samt gjorts en del provisoriska anordningar. Enligt styrelsens mening vore det därför ur byggnadsteknisk och ekonomisk synpunkt lämpligt, att arbetsplanen i sin helhet genomfördes utan avbrott inom den fastställda kostnadsramen.

På grund av det anförda hemställer styrelsen, att för budgetåret 1939/40 till riksstaten överflyttas det å innevarande års beredskapsstat för ifrågavarande sjukhus upptagna beloppet av 353,600 kronor.

I likhet med byggnadsstyrelsen finner jag vägande skäl tala för att de genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1937 tills vidare uppskjutna delarna av byggnadsplanen utföras i ett sammanhang med det övriga byggnadsföretaget. Jag tillstyrker därför, att å riksstaten för nästa budgetår äskas ett belopp av 353,600 kronor för ändamålet. *Departementschefen.*

Om- och nybyggnadsarbeten vid S:ta Gertruds sjukhus.

[Frågan har senast behandlats i propositionen nr 275/1938, statsutskottets utlåtande nr 187/1938 och riksdagens skrivelse nr 421/1938.]

Den 30 juni 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta i huvudsaklig överensstämmelse med ett av föredragande departementschefen i propositionen nr 124 till 1937 års riksdag förordat förslag utföra vissa byggnadsarbeten vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik för en beräknad kostnad av högst 818,000 kronor. Förslaget omfattade, bland annat, nybyggnad av samlingssal.

För påbörjande av arbetena ställde Kungl. Maj:t samma dag till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av högst 400,000 kronor. Genom beslut den 19 november 1937 bemyndigade Kungl. Maj:t vidare, med anledning av framställning från byggnadsstyrelsen, nämnda styrelse att, utan hinder av att de ursprungligen beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget kunde komma att överskridas, under budgetåret 1937/38 igångsätta detsamma, dock med den inskränkningen att med nybyggnaden av samlingssal skulle anstå.

I anslutning till en av byggnadsstyrelsen gjord anmälan, att de beräknade kostnaderna för ifrågavarande arbeten till följd av prisstegringar måste höjas till omkring 982,000 kronor, ävensom till ett av styrelsen överlämnat förslag rörande om- och tillbyggnad av administrationsbyggnaden, vilket icke ingick i den ursprungliga planen, anvisade härefter 1938 års riksdag, på hemställan av Kungl. Maj:t, för budgetåret 1938/39 dels å riksstaten till fullföljande av de redan igångsatta arbetena ett belopp av 448,500 kronor, dels ock å beredskapsstaten ett avrundat belopp av 290,000 kronor, därav för samlingssalen 133,500 kronor och för administrationsbyggnaden 156,000 kronor.

I skrivelse den 12 september 1938 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att de genom beslutet den 19 november 1937 anbefallda byggnadsarbetena vid sjukhuset beräknades vara i huvudsak avslutade med utgången av innevarande budgetår. Styrelsen har tillika framhållit att, liksom fallet vore med om- och nybyggnadsarbetena vid Frösö sjukhus, jämväl förevarande arbeten utfördes i styrelsens egen regi. Vid byggnadsföretaget funnes sålunda anställd arbetsledningspersonal och för detsamma hade anskaffats vissa maskiner och redskap samt verkställts vissa provisoriska anordningar. Enligt styrelsens mening vore det ur byggnadsteknisk och ekonomisk synpunkt ändamålsenligt, att samtliga vid sjukhuset planerade ny- och ombyggnadsarbeten fullföljdes i ett sammanhang.

Styrelsen hemställer därför, att nybyggnaden av samlingssalen samt om- och tillbyggnaden av administrationsbyggnaden komma till utförande under budgetåret 1939/40 och att för ändamålet till riksstaten för nästa budgetår överflyttas det å innevarande budgetårs beredskapsstat för ifrågavarande sjukhus upptagna beloppet av 290,000 kronor.

Departementschefen. Då jag delar byggnadsstyrelsens uppfattning, att även de vid detta sjukhus uppskjutna arbetena böra komma till utförande under nästa budgetår, förordar jag, att för ändamålet å riksstaten äskas ett belopp av 290,000 kronor.

Nytt sinnessjukhus i Sundsvall.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 176 gjorda framställning beslöt 1938 års riksdag att i Sundsvall skulle i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen framlagt förslag uppföres ett nytt sinnessjukhus för en beräknad kostnad av högst 10,400,000 kronor. Samtidigt anvisade riksdagen för arbetenas påbörjande under innevarande budgetår 1,000,000 kronor.

I sin skrivelse den 31 maj 1938, nr 343, anförde riksdagen bland annat, att riksdagen ansett sig kunna i allt väsentligt godtaga den föreliggande planen för sinnessjukhuset. I likhet med departementschefen hade riksdagen dock icke kunnat undgå att finna de beräknade kostnaderna väl höga. Riksdagen förutsatte därför, att en begränsning och förenkling av det föreslagna bostadsbeståndet för läkare och personal vidtoges, på sätt departementschefen antytt. Tillika borde undersökas, huruvida icke en begränsning av kostnaderna kunde ernås genom att — under byggnadsstyrelsens överinseende — låta utföra byggnadsföretaget helt eller till vissa delar å entreprenad. Riksdagen förutsatte härjämte, att slutgiltig överenskommelse med Sundsvall stad rörande tillhandahållande av tomt samt gas, elektricitet, vatten och avlopp till området träffades, innan byggnadsarbetena påbörjades, ävensom att särskilda kostnader för rening av avloppsvatten eller eljest nödiga anordningar för sjukhusets anslutning till stadens ledningar i förevarande hänseenden icke åsamkades statsverket.

Den 30 juni 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att, med beaktande av vad i statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1938

och riksdagens nyssnämnda skrivelse anförts i samråd med medicinalstyrelsen upprätta fullständiga ritningar till ett nytt sinnessjukhus i Sundsvall ävensom undersöka möjligheterna att genom byggnadsföretagets utbjudande helt eller till vissa delar å entreprenad nedbringa totalkostnaden för detsamma under det i sådant hänseende beräknade beloppet, 10,400,000 kronor. Tillika anbefallde Kungl. Maj:t styrelsen att snarast möjligt inkomma med dels utlåtande och förslag, vartill den företagna undersökningen kunde giva anledning, dels ock fullständiga ritningar och kostnadsberäkningar avseende ifrågavarande anläggning. På därom av byggnadsstyrelsen gjord framställning bemyndigade Kungl. Maj:t sedermera genom beslut den 26 augusti 1938 styrelsen att för upprättande av fullständiga entreprenadhandlingar och för byggnadsföretagets igångsättande beträffande erforderliga markarbeten disponera ett belopp av högst 1,000,000 kronor.

I skrivelse den 12 september 1938 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för byggnadsföretagets fullföljande. Styrelsen anför härvid i huvudsak följande:

Styrelsen hade gått i författning om ritningsarbetets igångsättande och avsett att kunna påbörja förenämnda markarbeten under loppet av hösten 1938. Utredningen om arbetenas utförande helt eller till vissa delar å entreprenad torde komma att väsentligt fördröja arbetstakten vid byggnadsföretaget. I annat fall hade nämligen arbetena kunnat igångsättas och bedrivas allteftersom ritningsarbetet fortskridit. Fullständiga ritningar för byggnadsföretaget torde knappast kunna föreligga färdiga förrän i mitten av år 1939. Byggnadsstyrelsen måste följaktligen beräkna, att byggnadstiden komme att sträcka sig fram till mitten av år 1942. Byggnadskostnaderna kunde sålunda fördelas över budgetåren 1939—1942.

Då tidigare för byggnadsföretaget till styrelsens förfogande ställts ett belopp av 1,000,000 kronor, skulle av beräknad byggnadskostnad återstå att anvisa en summa av 9,400,000 kronor. Enligt styrelsens mening borde denna summa sålunda fördelas:

för budgetåret	1939/40	3,200,000	kronor
» »	1940/41	3,200,000	»
» »	1941/42	3,000,000	»

Under åberopande av det anförda har styrelsen hemställt, att till fullföljande av ifrågavarande byggnadsföretag måtte för nästa budgetår anvisas 3,200,000 kronor.

Departementschefen.

Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen har överenskommelse träffats rörande tillhandahållande med äganderätt av för sjukhuset erforderligt område. Sundsvalls stad har vidare åtagit sig att utan ersättning till byggnadstomtens gräns framdraga ledningar för vatten, avlopp och gas samt lämnat godtagbart anbud på leverans av vatten och gas. Beträffande tillhandahållande av elektricitet pågå underhandlingar i avsikt att utsträcka användningen av elektrisk energi till sådana ändamål som matlagning och tvätt. Med hänsyn till den rika tillgången på elektrisk kraft i trakten av Sundsvall är nämligen användningen av elektrisk energi förhållande-

vis billig och det framstår därför såsom önskvärt, att man i största möjliga utsträckning tillgodogör sig de förmåner, som i sådant avseende erbjuda sig.

Mot den av byggnadsstyrelsen föreslagna tidsfördelningen av byggnadskostnaderna har jag i stort sett intet att erinra. Då man emellertid lärer kunna utgå från att de för ändamålet hittills anvisade medlen icke komma att i sin helhet förbrukas under innevarande budgetår, torde det vara tillräckligt att till ifrågavarande byggnadsföretag för nästa budgetår beräkna ett belopp av 3,000,000 kronor. Jag förordar alltså, att sistnämnda belopp äskas för ändamålet.

Anordnande av skyddsrum för psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset.

I skrivelse den 30 augusti 1938 hemställde *karolinska sjukhusets byggnadskommitté,* att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kommittén att i samband med grundläggningsarbetena för byggnaden för psykiatriska kliniken låta verkställa erforderliga bergsprängningsarbeten för anordnande av bombsäkra skyddsrum för klinikens behov ävensom bemyndiga kommittén att för ifrågavarande bergsprängningsarbeten av de medel, som anvisats för klinikens uppförande, använda erforderligt belopp.

Till stöd för framställningen anförde kommittén i huvudsak följande:

Då enligt kommitténs förmenande bombsäkra utrymmen borde inrättas för det blivande karolinska sjukhusets patienter, personal och gifta personals familjemedlemmar, hade kommittén låtit föranstalta om utredning av hithörande spörsmål. Utredningen hade preliminärt givit vid handen, att sjukhusets behov i förevarande hänseende lämpligast kunde tillgodoses genom en utom byggnaderna belägen, i berget nedsprängd och i 3 sektioner delad anläggning, avsedd för hela sjukhusanläggningen med undantag av psykiatriska kliniken, för vilken senare syntes böra anordnas särskilda skyddsrum.

Den psykiatriska klinikens patienter kunde vid inträdande krigstillstånd förväntas komma att i möjligaste mån föras till mindre utsatta platser i andra delar av landet. Då man emellertid med ledning av erfarenheterna från utlandet kunde utgå ifrån, att kliniken i stället måste tagas i anspråk för vård av krigspsykoser och således komme att fungera även under krig, ansåge kommittén, att psykiatriska klinikens behov av skyddsrum vore lika trängande som för sjukhusets övriga avdelningar. Med hänsyn till att klinikens patienter, särskilt under den oro och upphetsning, som ett luftangrepp måste medföra, icke kunde sammanföras med sjukhusets icke sinnessjuka patienter, syntes nödvändigt, att klinikens skyddsrum — därest sådana ansåges böra komma till stånd — förlades avskilda från sjukhusets övriga bombsäkra utrymmen.

Under beaktande härav hade kommittén funnit, att psykiatriska klinikens skyddsrum borde förläggas under den blivande klinikbyggnaden. Genom sådan förläggning ernåddes, bland annat, att transporterna från sjukrummen till skyddsrummen bleve så enkla som möjligt. De föreslagna skyddsrummen, ett för manliga och ett för kvinnliga patienter, beräknades rymma sammanlagt omkring 170 personer, varjämte 75 personer från närliggande byggnader kunde få skydd i den tunnel, som utgjorde reservutgång. Skyddsrummen vore avsedda att nedsprängas 4 meter under grunden och beräknades skydda även mot fulltträffar av tunga flygbomber.

Kostnaderna för denna bombskyddsanläggning hava beräknats på följande sätt:

	Kronor	Kronor
Anbud å sprängningsarbeten och betongarbete	53,000	
Tillägg för sprängningsarbeten	1,650	54,650
Byggnadsarbeten: golv, väggar, snickeri, diamantborrning, målning, dränering	9,350	
Oförutsett	1,200	10,550
Elektrisk inredning, inklusive arvode och hiss		10,000
Sanitär inredning, värme och ventilation		20,300
Tomtens ordnande		600
Arvoden, administration		5,900
	Summa kronor	102,000

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:t, med anledning av ifrågavarande framställning, den 22 september 1938 bemyndigat kommittén att i samband med grundläggningsarbetena för uppförandet av den psykiatriska kliniken låta verkställa de i förut intagna kostnadsberäkning angivna bergsprängnings- och betongarbetena ävensom att för nämnda arbeten använda högst 54,650 kronor av de för klinikens uppförande anvisade medlen. *Departementschefen.*

För täckande av det belopp, som sålunda förskjutits, torde medel nu böra beräknas. Likaså torde medel böra anvisas för övriga med skyddsrummets iordningställande förknippade arbeten, motsvarande ett belopp av 47,350 kronor. Jag förordar alltså, att för anordnande av bombsäkra skyddsrum för psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset å riksstaten för nästa budgetår upptages ett belopp av (54,650 + 47,350) 102,000 kronor.

Vissa byggnadsarbeten vid S:t Lars sjukhus i Lund, Västra Marks sjukhus i Örebro och Salberga sjukhus i Sala.

I beredskapsstaten för innevarande budgetår hava upptagits *dels* för uppförande av växthus och tvättbyggnad vid S:t Lars sjukhus i Lund ett belopp av 76,500 kronor, *dels ock* för inredande av fest- och samlingssalar vid Västra Marks sjukhus i Örebro och Salberga sjukhus i Sala ett belopp av 50,000 kronor respektive 40,000 kronor.

Beträffande den närmare motiveringen för dessa byggnadsarbeten får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnats i proposition nr 275 till föregående års riksdag (sid. 153 o. f.).

Då dessa arbeten icke längre torde böra anstå, förordar jag efter samråd med medicinalstyrelsen, att medel för desamma äskas å riksstaten för nästa budgetår. För ändamålet torde böra beräknas ett sammanlagt belopp av (76,500 + 50,000 + 40,000) 166,500 kronor.

Ny tvättstuga m. m. vid Furunäsets sjukhus.

I skrivelse den 5 december 1938 har *medicinalstyrelsen* med överlämnande av ritningar, arbetsbeskrivning och kostnadsförslag gjort framställning om medel för uppförande av en ny tvättstuga och desinfektionsugn vid Furunäsets sjukhus vid Piteå. Styrelsen anför härutinnan i huvudsak följande.

Frågan om uppförande av en ny tvättstuga för personalen vid Furunäsets sjukhus hade sedan flera år varit aktuell, enär den förut befintliga befunne sig i så dåligt skick, att dess fullständiga reparation icke kunde anses vara ekonomiskt försvarlig. Den gamla vore vidare belägen på en sådan plats inom sjukhusområdet, att tillförsel av ånga och varmvatten vore utesluten. Olika förslag till denna frågas lösning hade under de senare åren utarbetats och prövats, men hade styrelsen icke funnit genom sjukhusets försorg tidigare verkställda utredningar i alla avseenden tillfredsställande. Från sjukhusledningen hade vidare anmälts, att den vid sjukhuset befintliga desinfektionsugnen numera vore i det närmaste uttjänt, och att den för ugnen avsedda byggnaden icke för någon längre tid ginge att underhålla.

Med hänsyn därtill hade genom sjukhusledningens försorg och enligt medicinalstyrelsens anvisningar numera utarbetats ett förslag till ersättningsbyggnad för båda dessa numera utdömda hus, vilken vore centralt belägen inom sjukhusområdet i omedelbar närhet av panncentralen och försedd med erforderlig maskinell utrustning samt beräknades draga en kostnad av 31,500 kronor.

Över detta förslag hade medicinalstyrelsens arkitekt H. Ahlberg avgivit yttrande den 30 november 1938 och därvid framhållit bland annat, att vid kostnadsberäkningens uppgörande icke medtagits utgifterna för *dels* betongkulvert för erforderliga rörledningar mellan panncentralen och den föreslagna nybyggnaden, *dels* för vissa elektriska installationer och ledningar inom personalens tvättstuga. Enligt vad styrelsen från arkitekten Ahlberg och elektriska prövningsanstalten inhämtat skulle kostnaderna därför kunna beräknas till högst 1,500 respektive 2,000 kronor eller tillsammans 3,500 kronor.

Enligt verkställda beräkningar skulle de totala kostnaderna belöpa sig till:

för *tvättstugan*, utförd av 1½ stens murtegel på betonggrund, byggnadskostnad	kronor	12,700	
värme m. m. (½ av beräknad kostnad)	»	3,850	
	kronor	16,550	
maskinell utrustning	»	1,800	kronor 18,350
för *desinfektionsanläggningen* byggnadskostnad	kronor	3,300	
värme m. m. (½ av beräknad kostnad)	»	3,850	
	kronor	7,150	
maskinell utrustning	»	6,000	» 13,150
Kulvert och elektrisk installation			» 3,500
		eller tillsammans	kronor 35,000

Då styrelsen funnit det tveksamt, huruvida detta ersättningsbygge skulle kunna gäldas från den post till reparationer och underhåll å fastighetsfondens stat, styrelsen disponerade för underhåll av statens sinnessjukhus, hade styrelsen ansett sig böra underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen ville emellertid meddela, att förenämnda posts belastning väl skulle medgiva byggnadens uppförande genom medicinalstyrelsens försorg utan anvisande av särskilda medel.

Av handlingarna inhämtas i övrigt, att arbetet avsetts skola utlämnas på entreprenad utom beträffande snickeri- och målningsarbeten, som skulle utföras i egen regi. Schaktningskostnad för rörgravar och kulvert hava icke särskilt beräknats, då dessa arbeten ansetts kunna utföras med patienthjälp.

Över medicinalstyrelsens framställning har *statskontoret* avgivit utlåtande den 16 januari 1939. Statskontoret har däri framhållit, att då bestämmelser rörande dispositionen av de till statens allmänna fastighetsfond hörande förnyelsefonderna ännu icke meddelats, dessa fonders medel icke torde kunna för ändamålet anlitas. Med hänsyn till de under riksdagens medverkan tillkomna direktiven angående användningen av de i staten för statens allmänna fastighetsfond upptagna anslagsposterna till reparations- och underhållskostnader m. m. och då de byggnader, som i detta fall skulle ersättas, praktiskt sett vore värdelösa, kunde Kungl. Maj:t icke heller bemyndiga styrelsen att taga i anspråk den å styrelsens delfond upptagna anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. Annan utväg stode fördenskull icke öppen än att av riksdagen äskades ett särskilt reservationsanslag för ändamålet.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra förorda, att medel anvisas å riksstaten för den ersättningsbyggnad, varom fråga är. De beräknade kostnaderna synas mig även rimliga. Jag tillstyrker alltså, att för ändamålet äskas ett belopp av 35,000 kronor för nästa budgetår. *Departementschefen.*

Nytt växthus vid Källshagens sjukhus i Vänersborg.

I skrivelse den 27 januari 1939 har *medicinalstyrelsen* med överlämnande av ritningar, arbetsbeskrivning och kostnadsförslag gjort framställning om medel för uppförande av en växthusanläggning vid Källshagens sjukhus i Vänersborg.

Såsom stöd för sin framställning åberopar styrelsen, att växthusanläggningen vore av behovet påkallad för ett bättre utnyttjande av trädgårdsanläggningen vid sjukhuset. I ett av sysslomannen vid sjukhuset avgivet tjänstememorial framhålles tillika, att växthuset vore avsett icke blott för uppdrivning av krukväxter för sjukavdelningarna jämte vissa till parkanläggningen hörande växter utan även för odling av diverse köksväxter.

Vidare framhåller styrelsen, att frågan om berörda ombyggnad varit föremål för styrelsens behandling redan år 1934, då direktionen för sjukhuset framlagt förslag i ämnet. Detta förslag hade emellertid icke kunnat godtagas utan vidare. Sedan frågan prövats vid av styrelsen verkställd inspektion av sjukhuset och byggnadsplats därvid godkänts, hade det ursprungliga förslaget omarbetats.

Med skrivelse den 4 juli 1938 hade direktionen till medicinalstyrelsen insänt det omarbetade och Kungl. Maj:t nu underställda förslaget, enligt vilket anläggningen vore avsedd att omfatta byggnad innehållande pann- och arbetsrum m. m., växthus i tre skepp samt anordningar för värmeledningar. Kostnaderna för förslagets genomförande belöpte sig till 26,500 kronor. Enligt ett av arkitekten H. Ahlberg avgivet yttrande den 18 oktober 1938 fördelade sig kostnaderna på följande sätt:

För byggnads- och målningsarbeten	kronor	19,817
» värmeledning	»	4,300
» vatten- och avloppsledningar	»	1,583
» elektrisk belysning	»	800
	Summa kronor	26,500

Med stöd av vad sålunda förekommit har medicinalstyrelsen hemställt om bemyndigande att låta utföra växthusanläggningen i enlighet med senast överlämnade ritningar, arbetsbeskrivning och kostnadsberäkning samt att för ifrågavarande ändamål disponera ett belopp av 26,500 kronor, att utgå från de i staten för statens allmänna fastighetsfond till reparations- och underhållskostnader m. m. under medicinalstyrelsens delfond anvisade medel.

I ett den 13 februari 1939 avgivet yttrande framhåller *statskontoret*, att då kostnaderna för anläggningen icke gärna kunde betraktas såsom reparations- och underhållskostnader, torde för ändamålet erforderliga medel, därest växthusanläggningen ansåges böra komma till stånd, böra ställas till förfogande å kapitalbudgeten under rubrik Statens allmänna fastighetsfond.

Departementschefen. Det föreliggande förslaget till ny växthusanläggning vid ifrågavarande sjukhus föranleder ej erinran från min sida. Vid sådant förhållande och då kostnaderna för anläggningen icke äro av beskaffenhet att kunna bestridas från den i staten för statens allmänna fastighetsfond upptagna posten till reparations- och underhållskostnader m. m., föreslår jag, att för ändamålet äskas ett belopp av 26,500 kronor å kapitalbudgeten för nästa budgetår.

Omläggning av avloppsledningarna inom Vadstena stad.

I skrivelse den 24 januari 1939 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av statsmedel som bidrag till utförande av ny avloppsanläggning inom Vadstena stad.

Styrelsen upplyser till en början, att drätselkammaren i Vadstena i skrivelse den 19 mars 1937 påkallat styrelsens medverkan till förverkligandet av vissa föreslagna omläggningar av avloppsledningsnätet inom staden. Efter muntliga förhandlingar med av staden utsedda representanter hade styrelsen sedermera den 14 maj 1937 uppdragit åt civilingenjören John Bergström att till styrelsen inkomma med uppgift angående dels de delar av det föreslagna nya avloppssystemet, som närmast berörde Birgittas sjukhus i Vadstena, dels de ungefärliga merkostnaderna för avloppsanläggningen, som kunde bliva en följd av sjukhusets anslutning därtill. Sedan ingenjören Bergström under år 1938 avlidit, hade uppdraget slutförts av civilingenjören Anders Molin, vilken den 28 december 1938 till styrelsen inlämnat den begärda utredningen.

Med avseende å behovet av den föreslagna anläggningen anför styrelsen följande:

Sedan lång tid tillbaka hade inom Vadstena stad avloppsförhållandena varit bristfälliga, beroende till största delen på att vid utförandet av avlopps-

ledningarna planmässighet icke i tillräcklig grad iakttagits. En bidragande orsak till detta vore, att fastighetsägarna själva ombesörjt ledningarna. Dessa hade i allmänhet underdimensionerats, och hade det icke alltid tillsetts, att fallet för avloppet blivit tillräckligt. Under senare år hade staden övertagit avloppsnätet, som emellertid alltjämt vore behäftat med stora brister.

Den största olägenheten av nuvarande avloppssystem vore emellertid, att ett stort antal mindre avloppsledningar utmynnade i sjön Vättern på olika ställen inom hela stadsområdet. Härav uppkomme förorening av sjöns vatten i sådan utsträckning, att förhållandena vid flera tillfällen varit föremål för allvarliga anmärkningar från de lokala hälsovårdsmyndigheternas och förste provinsialläkarens i länet sida. En annan stor olägenhet av det bristfälliga ledningsnätet vore den, att vid nederbördstillfällen ledningarna icke kunde undanforsla nederbördsvattnet, utan inträngde detsamma i källare och förorsakade där skador. Genom anläggandet av badrum och vattenklosetter hade under senare år ledningarna ytterligare belastats.

På grund av de anmärkningar, som med anledning av de rådande missförhållandena vid flera tillfällen gjorts, hade stadsfullmäktige uppdragit åt civilingenjören Bergström att upprätta förslag till nytt avloppsnät för staden, vilket vid tiden för avlåtandet av drätselkammarens nyssnämnda framställning förelegat färdigt. Förslaget hade beräknats draga en kostnad av 795,000 kronor. Dessa kostnader komme givetvis för en stad av Vadstenas storlek att bliva ekonomiskt mycket betungande, och det torde föreligga ringa möjligheter för staden ensam att genomföra ett arbete av denna omfattning utan att fördela detsamma på ett alltför stort antal år.

Enligt drätselkammarens av medicinalstyrelsen vitsordade mening skulle genomförandet av det föreliggande förslaget innebära synnerligen stor nytta för Birgittas sjukhus därigenom, att sjukhuset bleve delaktigt av ett fullständigt modernt avloppsnät för sina behov och att den del av sjön Vättern, varav sjukhuset berördes, bleve helt frilagd från avloppsledningar. Sjukhuset ägde stora markområden inom staden, från vilka avrinningen vid nederbördstillfällen till stor del bidroge till ledningarnas överbelastande. Härtill komme, att sjukhuset för närvarande ägde och underhölle en del sjukhuset berörande avloppsledningar och att även dessa ledningar varit föremål för hälsovårdsmyndigheternas anmärkningar. Ett genomförande av ifrågavarande förslag skulle vidare öka avståndet mellan sjukhusets råvattenintag och närmaste kloaklednings utlopp i Vättern med cirka 1,500 meter, en fördel vid vilken styrelsen fäste stort avseende.

Av vad sålunda anförts funne styrelsen med tydlighet framgå, att sjukhuset hade ett stort intresse av att det föreliggande avloppsförslaget snart måtte komma till utförande.

Styrelsen erinrar vidare, att Birgittas sjukhus består av tvenne från varandra skilda avdelningar, en mans- och en kvinnoavdelning, belägna i var sin del av staden. Inom sistnämnda del av sjukhusområdet vore nybyggnader för sjukhusets ekonomi- och vårdavdelningar, som inom en nära framtid enligt styrelsens förmenande oundvikligen måste komma till stånd, avsedda att förläggas. Styrelsen åsyftade därutinnan närmast, att för den del av sjukhusets kvinnoavdelning, som nu vore inrymd i de gamla klosterbyggnaderna, nybyggnader måste uppföras, enär sjukvårdens och hygienens krav icke kunde tillfredsställande tillgodoses inom de gamla lokalerna, bland annat på grund därav att dessa såsom byggnadsminnesmärken icke finge i erforderlig omfattning förändras.

I fråga om innebörden av det nu föreliggande förslaget åberopar styrelsen den av ingenjören Molin verkställda utredningen, varav framgår väsentligen följande.

Vid uppgörande av förslaget till avloppsledningar för Vadstena hade det varit nödvändigt att taga hänsyn även till Birgittas sjukhus. Sjukhuset och staden hade för närvarande en gemensam huvudavloppsledning, som vore lagd från Slottsgatan förbi sjukhusets mansavdelning, och utmynnade i Naddöviken. Sjukhusets avdelningar vid klostret hade egna avloppsledningar, som utmynnade vid närmaste strand av Vättern.

Principen för det nya avloppssystemet vore, att avloppsvattnet och i synnerhet allt spillvatten skulle avledas till sådan plats, att föroreningarna från avloppsvattnet komme att medföra minsta möjliga obehag för staden och dess invånare. Av avloppsförslaget tillhörande planritning nr 1 framginge läget i Naddöviken av den föreslagna gemensamma huvudutloppsledningen. För att leda avloppsvattnet till denna utloppsledning erfordrades en ny större samlingsledning genom sjukhusets område vid mansavdelningen samt en samlingsledning genom sjukhusets avdelningar vid klostret. Såväl stadens som sjukhusets avloppsledningar vore för närvarande anordnade enligt det kombinerade systemet, d. v. s. de avledde såväl spillvatten som regnvatten. Samlingsledningen förbi mansavdelningen vore också avsedd att avleda både spill- och regnvatten. Samlingsledningen genom sjukhusets område vid klostret däremot vore avsedd huvudsakligen för spillvatten och endast en mindre del regnvatten, emedan pumpning av avloppsvattnet i detta fall vore nödvändig. Spillvattnet skulle framföras genom denna samlingsledning till en pumpstation vid punkt 102, varifrån det skulle pumpas till utloppsledningen i Naddöviken. Nederbördsvattnet däremot kunde utan olägenhet avledas genom särskilda ledningar till närmaste strand av Vättern.

Frågan om avloppsvattnets rening, innan det utsläpptes i Naddöviken, hade varit under omprövning och hade det ansetts lämpligt att i första byggnadsstadiet anlägga en mekanisk reningsanordning. Förslaget upptoge en silanordning bestående av en silkammare av armerad betong med överbyggnad. Silarna utgjordes av lutande galler av plattjärn med cirka 20 mm avstånd mellan gallerjärnen. Föremål, som uppfångades å silarna, avlägsnades automatiskt medelst en skrapanordning, som passerade över silarna och uppsamlade avskrapet i silos, försedda med bottenluckor, genom vilka innehållet tömdes i en vagn och transporterades till lämplig upplagsplats för att sedermera användas såsom gödningsämne. Silanordningen hade placerats på sådant sätt, att framtida slamavsättningsbassänger kunde anläggas.

De delar av avloppssystemet, som bleve gemensamma för Birgittas sjukhus och staden, utgjordes sålunda av förenämnda samlingsledningar med tillhörande nedstigningsbrunnar, pumpanläggning och silningsanordning samt utloppsledningen i Naddöviken. Ifrågavarande delar vore närmare specificerade å en vid handlingarna fogad förteckning.

Kostnaderna för de gemensamma ledningarna och anläggningarna beräknas till 300,000 kronor. Beträffande dessa kostnaders fördelning å staden och staten hänvisar styrelsen i första hand till vissa av ingenjören Molin gjorda beräkningar, varav framgår i huvudsak följande.

Merkostnaderna för avloppsledningarna m. m. på grund av sjukhusets anslutning komme att bliva relativt obetydliga och uppskattades till cirka 20,000 kronor. De väsentligaste anmärkningarna mot det nuvarande avloppssystemet, nämligen föroreningarna av Naddöviken och viken öster om norra

hamnpiren, föranleddes emellertid i lika hög grad av Birgittas sjukhus som av staden och de förbättringar i nämnda avseende, som avloppsförslaget beräknades komma att medföra, komme lika mycket Birgittas sjukhus som staden till godo. Det syntes därför vara riktigare, att kostnaden för de gemensamma ledningarna och anläggningarna fördelades i proportion till de kostnader, som skulle erfordras, om i ena fallet Birgittas sjukhus utförde egna avloppsledningar med tillhörande anläggningar och i andra fallet staden utförde motsvarande ledningar och anläggningar endast för sitt eget behov.

Om Birgittas sjukhus utförde de för sjukhuset och staden gemensamma ledningarna och anläggningarna endast för sitt eget behov, skulle kostnaden därför enligt verkställd approximativ beräkning uppgå till cirka 185,000 kronor. Om staden utförde motsvarande ledningar och anläggningar endast för sitt behov skulle kostnaden uppgå till cirka 280,000 kronor. Fördelningen av kostnaderna för de för sjukhuset och staden gemensamma anläggningarna borde sålunda beräknas i förhållandet 185,000 till 280,000 kronor. Sjukhusets andel av anläggningskostnaderna skulle därmed bliva $\left(\frac{185}{185 + 280} \times 300{,}000\right)$ 119,355 eller i runt tal 120,000 kronor.

Det sålunda föreslagna bidragsbeloppet, 120,000 kronor, har medicinalstyrelsen för sin del funnit skäligt. Styrelsen meddelar vidare, att stadsfullmäktige i Vadstena den 29 november 1938 beslutat, att med början under budgetåret 1939/40 för en kostnad av 463,500 kronor låta utföra en första etapp av avloppsanläggningen, under förutsättning att för Birgittas sjukhus ett bidrag av 120,000 kronor kunde erhållas. Styrelsen framhåller i anslutning härtill, att av stadsfullmäktige beslutade arbeten bland annat omfattade de delar av det nya avloppssystemet, som berörde båda de Birgittas sjukhus tillhöriga byggnadsområden, varå mans- respektive kvinnoavdelningarna vore belägna.

På anmodan av medicinalstyrelsen har ingenjören Molin uppgjort en approximativ kostnadsberäkning även för de anslutningsledningar m. m., som bliva erforderliga för sjukhusets egen del. Den därför erforderliga summan beräknas till cirka 50,000 kronor. Då emellertid denna utgift kommer att fördelas på flera budgetår, anser sig styrelsen kunna bekosta dessa ledningar av de medel, som årligen ställas till styrelsens förfogande för sinnessjukhusens underhåll. Styrelsen har av denna anledning icke ansett sig behöva hemställa om särskilda medel därför.

Vad slutligen angår driften av ifrågavarande anläggning, finner styrelsen skäligt, att sjukhuset bidrager till kostnaderna härför. Styrelsen har härutinnan förhandlat med av drätselkammaren i Vadstena befullmäktigat ombud. Det hade därvid framkommit, att avlöningen till den befattningshavare, som erfordrades för anläggningens drift, kunde beräknas till cirka 3,000 kronor. Sjukhusets andel i den beslutade första etappen av avloppsanläggningens totalkostnad hade beräknats uppgå till icke fullt 26 procent. Sjukhusets anpart i den fullständigt utbyggda avloppsledningen bleve emellertid avsevärt lägre, eller obetydligt mer än 15 procent. Styrelsen funne därför rimligt, att ett bidrag till ifrågavarande befattningshavares avlöning utginge med 15/100 $\times$ 3,000 = 450 kronor per år. Härtill borde emellertid läggas dels 340 kronor,

utgörande de beräknade kostnaderna för sjukhusets andel i förbrukad elektrisk energi inom pumpanläggningen, dels 210 kronor, utgörande bidrag till kostnader för bortförande av fast avfall från silanordningar m. m. Styrelsen föresloge sålunda ett årligt driftbidrag av (450 + 340 + 210) 1,000 kronor, ett belopp vilket drätselkammarens befullmäktigade ombud förklarat sig för kammarens del godtaga.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att ett belopp av 120,000 kronor må utgå såsom bidrag till utförandet i huvudsaklig överensstämmelse med av civilingenjören John Bergström upprättat förslag av en ny avloppsanläggning för Vadstena stad,

dels ock bemyndiga medicinalstyrelsen att med Vadstena stad träffa avtal om erläggandet av ett årligt bidrag till avloppsanläggningens drift med 1,000 kronor att utgå från och med den tidpunkt, då Birgittas sjukhus i sin helhet anslutits till den nya anläggningen.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att i ärendet erinra.

Departementschefen.

Av vad i ärendet anförts synes framgå, att avloppsledningsnätet i Vadstena är behäftat med åtskilliga brister och i behov av en genomgripande omläggning. Stadsfullmäktige därstädes hava även fattat beslut om en sådan, på villkor att staten deltager i kostnaderna för densamma. Då ett genomförande av det föreliggande förslaget skulle bliva till avsevärd fördel för Birgittas sjukhus, finner jag skäligt, att staten bidrager med viss del av kostnaderna för företagets utförande. Mot det belopp, som av medicinalstyrelsen i detta hänseende föreslagits, har jag ej heller någon erinran att framställa. För arbetenas utförande torde sålunda för budgetåret 1939/40 böra beräknas ett belopp av 120,000 kronor.

Vad härefter angår kostnaderna för driften av anläggningen synes mig rimligt, att staten lämnar visst bidrag även till detta ändamål. Med slutlig prövning av denna fråga torde emellertid böra tills vidare anstå.

Ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm.

I skrivelse den 16 maj 1938 har *djurgårdskommissionen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att kommissionen skulle kunna taga i anspråk den mark, som inginge i psykiatriska sjukhusets å Konradsberg område.

I en vid skrivelsen fogad promemoria utvecklas närmare angelägenheten av att det under kommissionens förvaltning ställda Konradsbergsområdet snarast möjligt frigöres för exploatering. Efter erinran om att arbetena för den nya psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset kunde förväntas vara slutförda och överflyttning dit verkställd först i början av år 1940, framhålles däri, bland annat, att kommissionen i samråd med medicinalstyrelsen undersökt möjligheterna för att få till stånd en exploatering av hithörande mark redan under år 1939. Medicinalstyrelsen hade ställt i utsikt att, om möjlighet bereddes för

utrymmande av en del av de nuvarande sjukhusanläggningarna genom överflyttning till annat sjukhus av minst 100 patienter, kommissionen skulle kunna få tillträda en mindre del av området i och för gatuarbetenas påbörjande, oberoende av om den nya kliniken å Norrbacka vore färdig eller icke. Medicinalstyrelsen hade då närmast tänkt sig, att dessa patienter skulle kunna överflyttas till det provisoriska sekundärsjukhus, som enligt tidigare gjord utredning avsetts skola inrättas inom Svea ingenjörkårs kasernetablissement i Vaxholm. Åtgärder borde därför snarast vidtagas för att iordningställa detta etablissement för ifrågavarande ändamål.

Den av kommissionen omförmälda utredningen rörande inredning av Svea ingenjörkårs kasernetablissement i Vaxholm till ett sekundärsjukhus för sinnessjuka har av *medicinalstyrelsen* framlagts i skrivelse den 18 februari 1938. Den tillkom närmast med anledning av den under år 1937 starkt stegrade beläggningen av fångvårdens sinnessjukavdelningar med straffriförklarade. Rörande resultatet av utredningen har styrelsen framhållit i huvudsak följande.

Det av styrelsen utarbetade renoveringsförslaget omfattade endast etablissementets huvudbyggnad, som enligt verkställd beräkning kunde förväntas bereda plats för 100 patienter. I den mån övriga smärre byggnader kunde tagas i anspråk, kunde dessa användas dels såsom bostadslägenheter för gift och ogift personal, dels såsom arbetslokaler för patienterna, dels möjligen även för inredande av en mindre öppen avdelning, varigenom platsantalet skulle något kunna ökas. Då dessa mindre byggnader icke för närvarande kunde betecknas såsom oundgängliga, hade styrelsen icke beräknat några medel för deras iordningställande och utrustning.

Kostnaderna för huvudbyggnadens omändring hade av styrelsens experter uppskattats till 98,570 kronor. I yttrande över förslaget hade emellertid byggnadsstyrelsen, som i övrigt icke hade något att erinra mot detsamma, ansett dessa kostnader för lågt beräknade och uppskattat dem till 122,000 kronor. För utrustning av sjukhuset med inventarier och persedlar hade medicinalstyrelsen därutöver beräknat ett belopp av 500 kronor per vårdplats eller tillsammans 50,000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för kasernetablissementets apterande till provisoriskt sinnessjukhus kunde sålunda beräknas till cirka 175,000 kronor. Av detta belopp kunde omkring 45,000 kronor bestridas med en icke disponerad del av det reservationsanslag om 100,000 kronor, som Kungl. Maj:t den 10 september 1937 ställt till medicinalstyrelsens förfogande för utrustning och inredning av provisoriska sekundärsjukhus.

Enligt ett bifogat förslag till stat för ett budgetår skulle utgifterna för driften av ifrågavarande sekundärsjukhus jämlikt då gällande avlöningsbestämmelser uppgå till cirka 134,000 kronor. Därvid har bland annat räknats med avlöning till en e. o. förste läkare, som skulle vara bosatt å platsen. Inkomsterna hava för samma tid beräknats till omkring 64,000 kronor, varför statsverkets nettokostnader per budgetår uppskattats till cirka 70,000 kronor. Styrelsen framhåller emellertid, att det ur driftsynpunkt kunde diskuteras, huruvida icke sjukhuset från början borde organiseras såsom ett självständigt sjukhus med sjukhuschef och egen ekonomisk förvaltning. En sådan anordning skulle visserligen medföra en höjning av lönekontot med omkring 5,500 kronor per år, men vore det å andra sidan icke uteslutet, att med denna orga-

nisation vissa besparingar i den dagliga driften skulle kunna ernås. Styrelsen anser slutligen, att det borde utredas, huruvida icke ifrågavarande kasernetablissement borde utbyggas till ett permanent sekundärsjukhus, inrymmande 220 vårdplatser.

I ett den 22 juli 1938 till medicinalstyrelsen avgivet utlåtande har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* avstyrkt den sålunda ifrågasatta dispositionen av kasernetablissementet i Vaxholm, enär, såvitt då kunde bedömas, etablissementet jämväl för framtiden komme att bliva erforderligt för lantförsvaret.

Med anledning härav har *medicinalstyrelsen* ansett sig böra undersöka möjligheterna för en annan lösning av frågan om de å psykiatriska sjukhuset vårdade patienternas placering vid sjukhusets nedläggande. I utlåtande den 16 augusti 1938 har styrelsen härutinnan anfört följande.

Då styrelsen genom förfrågan erfarit, att Västmanlands flygflottiljs kaserner i Västerås, under förutsättning att flottiljen erhölle annan förläggning, eventuellt skulle kunna disponeras för sjukvårdsändamål, hade styrelsen genom besök vid detta kasernetablissement och granskning av ritningar till detsamma övertygat sig om, att etablissementet skulle kunna ombyggas till sinnessjukhus. Det platsantal, som därigenom kunde beräknas bliva tillfört sinnessjukvården, uppskattade styrelsen preliminärt till minst 800. Denna lösning av evakueringsfrågan beträffande psykiatriska sjukhuset omfattade visserligen betydligt mer än det behov, som i detta avseende måste tillgodoses, men det vore styrelsens uppfattning, att ett stort behov av ytterligare sjukvårdsplatser förelåge. Vid senaste månadsskiftet hade överbeläggningen vid statens sinnessjukhus utgjort 2,443 och exspektantsiffran 2,951. Då det nya sinnessjukhuset i Sundsvall icke torde bliva färdigt att tagas i bruk förrän om cirka 4 år, vore det synnerligen önskvärt, om redan dessförinnan en lättnad i den besvärande överbeläggningen och ökad möjlighet till intagning av exspektanter kunde beredas sinnessjukvården. Styrelsen beräknade, att ombyggnaderna vid snabbast möjliga behandling skulle kunna genomföras så skyndsamt, att cirka 250 patienter kunde beredas vård redan i slutet av 1939 och de återstående platserna vara färdiga att tagas i bruk under de närmast följande åren. Styrelsen föresloge därför, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt styrelsen att i samråd med byggnadsstyrelsen inkomma med ritningar och kostnadsberäkningar rörande den föreslagna ombyggnaden.

Över denna framställning har *chefen för flygvapnet* den 26 augusti 1938 avgivit utlåtande och därvid yttrat bland annat:

Västmanlands flygflottiljs kasernetablissement, som tidigare tillhört det enligt 1925 års riksdagsbeslut indragna Västmanlands regemente, vore beläget på cirka 4 kilometers avstånd från flottiljens flygstation vid Hässlö. Detta förhållande omöjliggjorde numera på grund av den omfattning, som flottiljen enligt 1936 års försvarsbeslut erhållit, ett ur effektivitets- och ekonomisk synpunkt rationellt ordnande av verksamheten vid flottiljen. Med hänsyn härtill vore det i hög grad önskvärt, att flottiljen erhölle ett nytt etablissement, beläget i direkt anslutning till flygstationen. Ett förverkligande av medicinalstyrelsens förslag skulle skapa möjlighet härtill, varför detsamma tillstyrktes.

Tidpunkten, då etablissementet i dess helhet kunde överlämnas till medicinalstyrelsen ävensom delar därav dessförinnan ställas till styrelsens disposition, berodde på den tidpunkt, då statsmakternas beslut i frågan kunde be-

räknas föreligga. Därest frågan förelades 1939 års riksdag i vanlig ordning och medel för uppförande av ett nytt etablissement beviljades för budgetåret 1939/40, torde det nuvarande etablissementet i dess helhet kunna överlämnas till medicinalstyrelsen hösten 1940 och stora delar därav sannolikt redan 1 juli 1940.

Beträffande medicinalstyrelsens önskemål att redan i slutet av år 1939 få disponera delar av etablissementet för vård av cirka 250 patienter, anför chefen för flygvapnet härefter:

Förslagets innebörd torde få anses vara, att en av de tre kasernerna ställdes till styrelsens disposition för ombyggnadsarbeten från och med försommaren 1939. Förutsättningen för dess genomförbarhet vore, att frågan underkastades snabbast möjliga behandling vid 1939 års riksdag, så att nybyggnadsarbetena för flottiljen kunde påbörjas redan före budgetårsskiftet. Under den tid, som därefter kunde förflyta, innan de första förläggningslokalerna m. m. kunde tagas i anspråk av flottiljen, komme avsevärda olägenheter för flottiljen att uppstå. De fördelar, som stode att vinna för flygvapnet genom medicinalstyrelsens förslag, vore emellertid så betydande, att de fullt uppvägde de olägenheter, som följde med en kortare tids provisorium. Med hänsyn härtill kunde medicinalstyrelsens förslag även på denna punkt tillstyrkas.

I anslutning till vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t den 25 november 1938 åt *byggnadsstyrelsen* att gemensamt med *medicinalstyrelsen* skyndsamt verkställa utredning rörande lämpligheten av och kostnaderna för ombyggnad av Västmanlands flygflottiljs kasernetablissement i Västerås till sinnessjukhus. Med skrivelse den 14 mars 1939 hava nämnda myndigheter inkommit med den äskade utredningen. Angående resultatet därav anföres till en början följande.

Vad först anginge förläggandet av ett sinnessjukhus till Västerås ansåge ämbetsverken, att ett primärsjukhus, d. v. s. ett sinnessjukhus med eget upptagningsområde, ur geografisk synpunkt med fördel kunde förläggas till denna stad. Tillkomsten av ett nytt primärsjukhus i denna del av landet komme att i hög grad underlätta uppgiften att fördela landet i upptagningsområden. Under senare år hade vidare konsekvent eftersträvats att förlägga nya sinnessjukhus till platser, där ett nära samarbete med väl utrustade kroppssjukhus vore möjligt. Inom sinnessjukvården hade nämligen uppstått ett allt mer ökat behov att tillgodogöra sig de konsultationsmöjligheter med specialister inom olika medicinska discipliner, som numera funnes tillgängliga vid landets centrallasarett, och dessa sjukhus vore i sin tur väl betjänta av lätt tillgång till psykiatrisk sakkunskap. Även från denna synpunkt vore alltså förläggningen av ett nytt sinnessjukhus till Västerås förmånlig.

Däremot funne sig medicinalstyrelsen icke kunna förorda, att det nya sjukhuset gåves karaktär av sekundärsjukhus. Erfarenheterna från Källshagens sjukhus vid Vänersborg med dess 587 sekundärplatser uppmuntrade icke till fortsatt inrättande av sekundärsjukhus av den storlek, varom det här vore fråga. Ett sekundärsjukhus hade nämligen visat sig icke hava erforderliga vårdmöjligheter för att kunna behålla en sjuk, som blivit mera orolig än han varit vid förflyttningen från ett kanske avlägset modersjukhus. Återtransporter hade därför måst förekomma, vilket betungat och fördyrat sjukvården. Evakueringen till sekundärsjukhus av mera lugna men dock vård å sinnessjukhus behövande patienter hade dessutom å modersjukhusen förorsakat en genom-

gående försämring av det där vårdade patientmaterialet, varigenom en omläggning av sjukvårdens organisation och i vissa fall ändringar i sjukavdelningarnas rent byggnadstekniska planläggning hade blivit erforderliga.

I fråga om storleken av ett till Västerås förlagt primärsjukhus hänvisa ämbetsverken till en inom medicinalstyrelsen upprättad promemoria, utvisande att det nu föreliggande behovet av ytterligare vårdplatser för den statliga sinnessjukvården kunde beräknas till omkring 4,500, ävensom till en av professor S. G. Wahlund gjord statistisk beräkning, varav framgår, att platsbehovet inom sinnessjukvården med hänsyn till åldersfördelningens förskjutning kunde uppskattas till omkring 2,500 under loppet av de närmaste tio åren. I betraktande härav anser styrelsen önskvärt, att sjukhuset komme att omfatta omkring 1,300 vårdplatser. För ett sjukhus av denna storlek förslår emellertid icke kasernetablissementet, utan måste en del nybyggnader verkställas. Med hänsyn härtill har utredningen även avsett erforderlig utvidgning av den anläggning, som det nuvarande kasernetablissementet omfattar. I anslutning härtill hava ämbetsverken anfört bland annat följande.

De i kasernetablissementet ingående byggnaderna hade av ämbetsverken vid verkställd besiktning befunnits i gott stånd och kunde utan alltför stora kostnader omändras till vårdavdelningar för lugna och halvlugna sinnessjuka. Vid en utbyggnad av anläggningen till primärsjukhus hade ämbetsverken därför utgått ifrån, att för andra patienter erforderliga platser, svarande mot de lugna och halvlugna avdelningarnas storlek, i huvudsak skulle beredas i nybyggnader.

Från denna utgångspunkt hade ämbetsverken genom arkitekten S. Ahlbom låtit upprätta ett förslag till om- och nybyggnadsarbeten vid ifrågavarande kasernetablissement i syfte att åstadkomma ett omkring 1,300 vårdplatser omfattande primärt sinnessjukhus med fullständig medicinsk utrustning och goda differentieringsmöjligheter beträffande klientelet. Förslaget hade till följd av den knappa tid, som stått till buds, endast kunnat givas preliminär karaktär och vore närmast att betrakta såsom ett underlag för beräkning av kostnaderna för kasernetablissementets lämpliga utnyttjande för här avsedda ändamål.

De i förslaget ingående ombyggnadsarbetena å det nuvarande kasernetablissementet, vars olika byggnader å en till förslaget hörande situationsplan utmärkts med svart färg, avsåge iordningställande av kasern I till paviljong för lugna manliga patienter, kasern II till paviljong för halvlugna patienter, kasern III till paviljong för lugna kvinnliga patienter, byggnaden XI till barnpaviljong, byggnaden 1 till administrationsbyggnad, byggnaden 2 till kasino för personal och arbetssal för kvinnliga patienter, byggnaden 3 till gymnastik- och samlingssal, byggnaden 5 till värmecentral, byggnaden 6 till tvättinrättning, som utökades genom tillbyggnad, samt byggnaden 10 till verkstäder. Ritningsförslaget upptoge vidare om- och tillbyggnad av köks- och matsalsbyggnaden. I kostnadsberäkningen hade däremot upptagits hel nybyggnad. De ombyggda kasernbyggnaderna vore avsedda att rymma 503 lugna och halvlugna patienter samt 30 barn.

De i förslaget ingående nybyggnadsarbetena avsåge anordnande av vårdavdelningar för oroliga och halvoroliga patienter samt av personalbostäder. Av de å situationsplanen angivna nybyggnaderna utgjorde nr IV paviljong för halvlugna kvinnliga patienter, V paviljong för halvoroliga patienter, VI paviljong för oroliga kvinnliga patienter, VII paviljong för halvoroliga

manliga patienter samt VIII paviljong för oroliga manliga patienter. Den med IX betecknade nybyggnaden vore upptagningspaviljong, nybyggnaden 11 entrébyggnad samt nybyggnaden 18 kapell, obduktions- och växthus. Personalbostäderna, som vore avsedda endast för en del av personalen, vore fördelade i två olika grupper sålunda, att vid huvudentrén förlagts bostäder för sjukhuschef, överläkare, förste läkare och syssloman, under det att till sjukhusets norra del förlagts dels en rad bostäder för läkare, dels bostäder för gift manlig personal och dels bostäder för ogift manlig personal samt för översköterskor och sköterskor.

Beträffande förslagets närmare innebörd hänvisa ämbetsverken till en av arkitekten Ahlbom upprättad beskrivning över förslaget samt en inom medicinalstyrelsen upprättad redogörelse för organisationen av ett nytt sinnessjukhus i Västerås. Ämbetsverken framhålla därvid särskilt, att någon ångpanneanläggning icke ingår i förslaget, enär det visat sig vara fördelaktigast att för hela sjukhusanläggningens behov taga ånga från det i närheten belägna Västerås kraftverk. Underhandlingar pågå i denna fråga med vattenfallsstyrelsen men hava ännu icke slutförts.

Kostnaderna för genomförandet av det föreliggande om- och nybyggnadsförslaget uppskattas approximativt till 11,300,000 kronor, av vilket belopp 2,760,000 kronor hänföra sig till ombyggnadsarbeten. Vid en jämförelse med kostnaderna för andra, nyuppförda eller under uppförande varande sinnessjukhus uppgives detta innebära, att det i anläggningen ingående kasernetablissementets byggnader kunna anses representera ett sammanlagt värde av omkring 3,500,000 kronor.

Till sist må erinras, att Kungl. Maj:t den 29 april 1938 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen skyndsamt verkställa utredning rörande lämpligheten av och kostnaderna för en fullständig renovering av S:ta Annas sjukhus i Nyköping, varvid särskilt skulle beaktas, huruvida sjukhusets vårdplatsantal genom ny- eller tillbyggnader skulle kunna utökas samt huruvida ett ersättningsbygge inom eller i närheten av sjukhusets nuvarande upptagningsområde vore önskvärt. Detta uppdrag har ännu ej fullgjorts.

Departementschefen.

Såsom tidigare i skilda sammanhang erinrats, kan den psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset förväntas bliva färdig att tagas i bruk omkring den 1 februari 1940. Därmed beräknas ett 100-tal patienter kunna överflyttas från det nuvarande psykiatriska sjukhuset å Konradsberg till den nya kliniken. För att ej längre än nödvändigt fördröja exploateringen av Konradsbergsområdet är det givetvis önskvärt, att samtidigt med nämnda överflyttning även återstående 165 vårdplatser å det psykiatriska sjukhuset om möjligt utrymmas.

När det gäller att tillgodose detta önskemål kunna, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, olika vägar tänkas anlitade. Närmast till hands och ur kostnadssynpunkt billigast synes vara att för ändamålet provisoriskt iordningställa Svea ingenjörskårs etablissement i Vaxholm, vilket för närvarande icke användes för militär förläggning. Med denna anordning skulle dock icke hela

frågan lösas, enär plats där icke kan beredas för mer än omkring 110 vårdbehövande män.

Bland annat med hänsyn härtill och för att tillika kunna i möjligaste mån tillgodose de krav på ökade vårdplatser för sinnessjuka, som på grund av andra omständigheter för närvarande föreligga, har medicinalstyrelsen framkastat tanken att låta omändra och utbygga Västmanlands flygflottiljs kasernetablissement i Västerås till ett primärsjukhus för 1,300 patienter. Av den utredning, som härutinnan verkställts, framgår, att en dylik disposition skulle ur försvarets synpunkt innebära vissa fördelar, om därigenom möjliggjordes, att för flygflottiljens räkning i stället kunde uppföras ett nytt etablissement i omedelbar anslutning till flottiljens flygstation vid Hässlö. Under denna förutsättning har chefen för flygvapnet ock tillstyrkt, att en av de nuvarande tre kasernerna i Västerås må ställas till medicinalstyrelsens disposition redan innevarande år, varigenom plats på kort tid skulle kunna provisoriskt beredas omkring 200 lugna patienter. Kostnaden därför uppskattas till omkring 425,000 kronor. Hela kostnaden för kasernetablissementets omändring och utbyggande till ett primärsjukhus för 1,300 patienter uppskattas till i runt tal 11,300,000 kronor.

Även om ett starkt behov av ytterligare vårdplatser föreligger, kan man enligt min uppfattning icke undgå att hysa betänkligheter mot att i nuvarande läge vidtaga en så omfattande och kostsam utbyggnad av sinnessjukvården, som sålunda ifrågasatts, samtidigt som jämlikt beslut av förra årets riksdag ett nytt sinnessjukhus för 900 patienter skall uppföras i Sundsvall. Jag är därför icke beredd att nu taga ståndpunkt till föreliggande förslag angående Västeråskasernernas omändring till sinnessjukhus. Såsom en provisorisk lösning av frågan om ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm torde emellertid iordningställandet av en av kasernerna för vård av omkring 200 lugna patienter böra övervägas.

Det synes mig icke uteslutet, att även andra utvägar än de nu antydda kunna ifrågakomma, därest spörsmålet begränsas till att avse möjligheterna att provisoriskt ersätta de vårdplatser, som gå förlorade genom psykiatriska sjukhusets nedläggande. I frågans nuvarande läge förefaller det mig vara ändamålsenligast, att av innevarande års riksdag äskas ett belopp av förslagsvis 500,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för ordnandet av ifrågavarande angelägenhet på lämpligaste sätt. Jag föreslår alltså, att hemställan i sådant syfte göres hos riksdagen och att för ändamålet beräknas ett belopp av 500,000 kronor.

Anslutning av psykiatriska kliniken i Uppsala till akademiska sjukhuset.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 163 beslöt 1935 års riksdag att vid akademiska sjukhuset i Uppsala skulle under viss förutsättning uppföras en psykiatrisk klinik, inrymmande 122 vårdplatser. Kostnaden för klinikens uppförande beräknades från början till 1,597,000 kronor men har sedermera på grund av prisstegringar å material och arbetskraft höjts till

2,034,000 kronor, varav hittills anvisats 775,000 kronor. Byggnadsföretaget har av skilda anledningar ännu ej påbörjats.

För klinikens anslutning till akademiska sjukhusets ekonomilokaler ingick i de av riksdagen godkända kostnadsberäkningarna ursprungligen ett belopp av 140,000 kronor eller samma belopp, som fastställts för anslutning av Uppsala läns landstings centralsanatorium till akademiska sjukhuset. Av anslutningsavgiften beräknades 20,000 kronor belöpa å utvidgning av akademiska sjukhusets värmecentral och 120,000 kronor å utvidgning av dess köks- och tvättinrättningar. Hela anslutningsavgiften har ställts till byggnadsstyrelsens förfogande, som därav utbetalt den på värmecentralen belöpande andelen eller 20,000 kronor, sedan dennas utvidgning fullbordats. Därefter har Kungl. Maj:t den 3 december 1937 ställt ytterligare 7,000 kronor till förfogande för täckande av uppkommen merkostnad för klinikens anslutning till nämnda värmecentral. Mot denna åtgärd, som av min företrädare anmälts i propositionen nr 176/1938, har riksdagen icke framställt någon erinran.

För klinikens anslutning till akademiska sjukhusets köks- och tvättinrättningar har hittills endast ett mindre belopp utbetalts, avsett för komplettering av tvättinrättningens maskinutrustning. Fråga har under tiden uppkommit om höjning av anslutningsavgiften i förevarande del från tidigare beräknade 120,000 kronor till 200,000 kronor. Härutinnan torde jag till en början få erinra om följande.

Med anledning av uttalanden från riksdagens sida uppdrog Kungl. Maj:t den 5 juli 1935 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med Uppsala universitet och medicinalstyrelsen verkställa utredning angående föreliggande möjligheter att nedbringa de i propositionen 163/1935 till 1,597,000 kronor beräknade anläggningskostnaderna för kliniken. Vid denna utredning skulle särskilt undersökas, huruvida kostnaden för anslutning till akademiska sjukhusets ekonomicentraler kunde minskas.

Sedan denna utredning verkställts, anförde *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 23 januari 1936, att kostnaderna för kliniken icke kunde nedbringas utan att lokalernas storlek och omfattning reducerades, vilket åter icke vore möjligt med det fixerade patientantalet. Beträffande kostnaderna för klinikens anslutning till sjukhusets ekonomicentraler meddelade styrelsen, att sjukhusdirektionen lämnat redogörelse för de principer, som tillämpats vid bestämmandet av kliniken påförd del av kostnaderna för den planerade utvidgningen av sjukhusets värmecentral samt köks- och tvättanläggningar. Därjämte hade styrelsen tagit del av de utredningar, som legat till grund för beräknandet av totalkostnaderna för utvidgningen av sjukhusets ekonomicentraler, vilka kostnader uppgingo till 90,000 kronor för värmecentralen samt 410,000 kronor för köks- och tvättanläggningarna, och hade styrelsen, såvitt styrelsen utan ingående besiktning på platsen kunde bedöma, funnit dessa belopp vara förhållandevis lågt beräknade. Enligt styrelsens mening syntes det vara mest rationellt att vid en uppskattning av den andel av kostnaderna, som skäligen borde påföras kliniken, utgå från förhållandet mellan totala antalet vårdplatser inom sjukhuset och antalet vårdplatser inom kliniken samt i proportion därtill fördela värdet av de i hela sjukhusanläggningen ingående ekonomicentralerna. Detta värde, inklusive ombyggnadskostnaderna, beräknade byggnadsstyrelsen approximativt till omkring 1,500,000 kronor. Då kliniken inginge med omkring 13 procent av det totala antalet vårdplatser, borde

kliniken alltså för anslutningen till akademiska sjukhusets ekonomicentraler påföras ett belopp av omkring 200,000 kronor. Med hänsyn härtill fann styrelsen det äskade beloppet av 140,000 kronor fullt skäligt.

I anslutning härtill vidhöll Kungl. Maj:t de tidigare framlagda kostnadsberäkningarna, vilka ock godtogos av 1936 års riksdag.

I skrivelse den 25 september 1937 gjorde *större akademiska konsistoriet* i Uppsala framställning om utbekommande av höjda ersättningar för klinikens andel i kostnaderna för utvidgning av såväl värmecentralen som köks- och tvättinrättningarna vid sjukhuset. Konsistoriet framhöll därvid, såvitt nu är fråga, att köksinrättningen jämte tillhörande matsalar i väsentliga delar färdigställts med anlitande av det bidrag som länets landsting beviljat för centralsanatoriets anslutning till sjukhusets ekonomilokaler. Ombyggnaden av tvättinrättningen hade däremot icke igångsatts. Det bidrag, som statsverket skulle lämna, avsåges att begagnas för resterande arbeten inom köksinrättningen samt för utvidgningen av tvättinrättningen. Emellertid hade en utredning beträffande återstående delar av utvidgningsarbetena givit till resultat, att kostnaderna därför på grund av prisstegring å materiel och arbetskraft m. m. icke komme att understiga 200,000 kronor. Till följd därav anhöll konsistoriet, att, i stället för förut beräknade 120,000 kronor, ett belopp av 200,000 kronor skulle anvisas för utvidgningen av köks- och tvättinrättningarna.

I ett av *byggnadsstyrelsen* gemensamt med *medicinalstyrelsen* den 8 november 1937 avgivet utlåtande tillstyrkte ämbetsverken denna framställning. Byggnadsstyrelsen erinrade därvid om sin i skrivelse den 23 januari 1936 tillkännagivna uppfattning, att kliniken för anslutning till ekonomicentralerna — däri inberäknat anslutningen till värmecentralen — borde påföras ett belopp av omkring 200,000 kronor. Då prisstegringarna uppginge minst till den del av nämnda belopp, som motsvarade kostnaden för den redan färdiga värmecentralens utökning, kunde styrelsen följaktligen tillstyrka, att ett belopp av 200,000 kronor finge ingå som klinikens andel i kostnaderna för utvidgningen av köks- och tvättinrättningarna.

I fortsättningen av ämbetsverkens skrivelse betonades emellertid, att byggnadsstyrelsen vid bedömandet av berörda kostnad av 200,000 kronor utgått från att ekonomilokalerna motsvarade relativt tidsenliga krav. Vid besök på platsen av representant för styrelsen hade emellertid befunnits, att i all synnerhet tvättinrättningen vore av sådan beskaffenhet, att den långt ifrån fyllde dylika krav. Dess uppbyggnad med lokaler i tre våningar, olämpligt anordnade och i viss mån med otidsenlig inredning, måste betinga relativt höga driftkostnader. Enligt byggnadsstyrelsens mening kunde det icke vara välbetänkt, att ett så stort belopp som 200,000 kronor nedlades på denna anläggnings utvidgning. För klinikens del behövde tvättinrättningens utvidgning icke vara fullt färdig förrän om ett par år, enär kliniken dessförinnan icke torde kunna tagas i bruk. Rådrum syntes sålunda förefinnas att ytterligare överväga denna byggnadsfråga. Ämbetsverken hemställde slutligen om uppdrag att verkställa utredning i vissa angivna avseenden beträffande det rationella planerandet av tvättinrättningen.

Med anledning av vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t den 3 december 1937 åt *byggnadsstyrelsen* och *medicinalstyrelsen* att i samråd med vederbörande universitetsmyndighet verkställa utredning rörande ombyggnad av den nuvarande tvättinrättningen vid akademiska sjukhuset eller, om så befunnes lämpligt, rörande uppförande av ny tvättinrättning vid sjukhuset. Med

skrivelse den 5 december 1938 hava ämbetsverken överlämnat denna utredning.

Ämbetsverken erinra däri till en början, att Kungl. Maj:t, på framställning av större akademiska konsistoriet, den 26 augusti 1938 förklarat hinder icke möta för byggnadsstyrelsen att av de medel, som anvisats för anslutning av psykiatriska kliniken till ekonomicentralerna vid akademiska sjukhuset, ställa ett belopp av 26,500 kronor till universitetets förfogande för komplettering av maskinutrustningen vid sjukhusets tvättinrättning. Beloppet har sedermera erlagts till universitetet.

Rörande möjligheterna för en ombyggnad av den nuvarande tvättinrättningen anföra ämbetsverken härefter:

Ämbetsverken hade icke, utan att väsentligt ökade kostnader därav skulle följa, ansett sig kunna framlägga förslag till mera genomgripande om- och tillbyggnad än ett av arkitekten G. Birch-Lindgren i oktober 1936 upprättat förslag avsåge. Förhållandena med avseende på den äldre byggnadens utformning och beskaffenhet vore nämligen sådana, att ett verkligt rationellt om- och tillbyggnadsförslag komme att kräva så betydande kostnader, att detsamma icke av ekonomiska skäl borde ifrågakomma.

Nämnda förslag innebure, att tvättlokalerna fördelades på två våningar, varav den undre vore avsedd för inlämning, sortering, tvättning och mangling samt den övre för lagning, förvaring och utlämning. Förslaget omfattade, bland annat, rivning av murverk i betydande omfattning samt inläggning av stödkonstruktion för bjälklag. Det oaktat kunde icke vinnas den följdriktighet i lokalernas inbördes placering m. m., som möjliggjorde en rationell drift på samma sätt som vid de tvättinrättningsanläggningar, vilka numera i regel genom ombyggnader åstadkommes vid landets sinnessjukhus. Ehuru fordran på mera moderna vägg- och golvbeläggningar m. m. i viss mån eftersatts, hade kostnaderna för ombyggnadsförslaget icke kunnat nedbringas under ett belopp av 170,000 kronor. Sedan ombyggnaden en gång realiserats, syntes möjligheterna för ytterligare utvidgning av köks- och tvättavdelningarna vara uteslutna.

Vid nu nämnda förhållanden hava ämbetsverken funnit det vara mest ändamålsenligt att lösa frågan genom nybyggnad, vartill förslag även uppgjorts. De yttra härutinnan följande.

Förslag till nybyggnad för tvättinrättningen hade upprättats i två alternativ. Det ena avsåge en tvättinrättning med en avverkningsförmåga, som motsvarade behovet efter den psykiatriska klinikens inrättande, eller 800 à 900 ton tvättgods per år. En dylik tvättinrättning, inom vilken såväl lokaliteter som den maskinella utrustningen anpassats efter moderna krav, betingade en kostnad av i runt tal 400,000 kronor, varvid dock inräknats det redan anvisade beloppet av 26,500 kronor för anskaffande av nya maskiner. Det andra alternativet avsåge att tillgodose det tvättbehov, som uppstode efter genomförande av ett föreliggande förslag till generalplan för sjukhusets framtida utvidgning. För detta ändamål erfordrades en tvättinrättning med en avverkningskapacitet av omkring 1,000 ton per år, vilken beräknats draga en kostnad av 516,000 kronor. I båda fallen hade tvättinrättningen tänkts förlagd öster om sjukhuset och den nuvarande sjukhusvägen. Förläggningsfrågan hade dock förutsatts skola närmare prövas, sedan beslut om byggnadsföretaget fattats.

Ämbetsverken ansåge sig böra förorda det mindre av dessa nybyggnadsalternativ. Visserligen kunde det ifrågasättas, huruvida icke byggnadskroppen

borde utbyggas efter det större alternativet och utrustningen anskaffas tills vidare enligt det mindre alternativet, vilket skulle betinga en anläggningskostnad av 480,000 kronor. Emellertid vore det ännu synnerligen ovisst, när generalplanförslaget kunde bliva i sin helhet genomfört. Därtill komme, att en utbyggnad av byggnadskroppen från det mindre till det större alternativet kunde ske med en relativt ringa merkostnad.

Ämbetsverken hade även undersökt frågan om gemensam tvättinrättning för olika statliga institutioner i Uppsala. Utredningen hade i denna del givit vid handen, att akademiska sjukhuset och Ulleråkers sjukhus hade de tvättmängder, vilka bleve bestämmande för kapaciteten hos den gemensamma tvättinrättningen, vars avverkningskapacitet skulle röra sig om cirka 1,500 ton tvättgods. Särskilt kraven på utrymme m. m. för en dylik byggnad talade för, att denna borde förläggas inom Ulleråkers sjukhus, vilket åstadkomme vissa svårigheter och kostnader med avseende på tvättgodsets transport mellan akademiska sjukhuset och tvättinrättningen. Ämbetsverken hade därför lämnat detta projekt ur räkningen. För övriga statliga institutioner och inrättningar kunde, därest det större alternativet för akademiska sjukhusets tvättinrättning komme till utförande, tvätt därstädes ske utan ökning av den tilltänkta utrustningen.

Över den sålunda verkställda utredningen har genom ämbetsverkens försorg utlåtande inhämtats från *större akademiska konsistoriet,* som därvid åberopat ett av *direktionen för akademiska sjukhuset* avgivet yttrande i ämnet.

Emot de i ämbetsverkens utredning upptagna nybyggnadsförslagen för sjukhusets egen tvättinrättning har direktionen icke något att erinra i och för sig. Enligt direktionens mening kan emellertid en tillfredsställande modernisering och för de närmaste årtiondena tillräcklig utvidgning av den befintliga tvättinrättningen åstadkommas, varjämte billigare transporter för tvättgodset skulle ernås med bibehållandet av tvättinrättningens nuvarande centrala förläggning. Direktionen har därför funnit en ombyggnad av den nuvarande tvättinrättningen vara att föredraga framför en nybyggnad.

Direktionen har även uppgjort förslag till ombyggnad av den nuvarande tvättinrättningen. Ombyggnaden skulle enligt förslaget utföras i två etapper. Den första av dessa etapper överensstämmer i allt väsentligt med det av arkitekten Birch-Lindgren i oktober 1936 upprättade ombyggnadsförslaget. Den senare etappen avser en utvidgning av den första etappen genom ianspråktagande av vissa ytterligare utrymmen men med bibehållande av tvättinrättningen i två våningar. Kostnaderna för genomförandet av direktionens förslag hava överslagsvis beräknats uppgå för den första etappen till 160,000 kronor och för den andra etappen till ytterligare 90,000 kronor eller sålunda sammanlagt 250,000 kronor.

Med anledning härav hava *byggnadsstyrelsen* och *medicinalstyrelsen* i sin nyssnämnda skrivelse anfört:

En ombyggnad enligt direktionens förslag fyllde vare sig i den första eller andra etappen berättigade krav på modernitet. Lokalerna kunde icke anordnas i rationell följdriktighet, nödiga platsutrymmen för arbete vid och transporter till och från de olika maskinerna kunde icke beredas, i den mån, som berättigade krav fordrade, och tillräcklig hygien med avseende på arbets-

lokalerna torde knappast kunna tillgodoses. Direktionens uttalande i dessa frågor syntes icke grunda sig på tillräcklig erfarenhet om uppbyggande av och anordningarna inom en modern tvättinrättning eller rationell drift av en sådan. Ämbetsverken ställde sig därför avvisande mot den föreslagna ombyggnaden och förordade uppförandet av en ny tvättinrättning enligt det mindre nybyggnadsalternativet, eventuellt med en annan förläggningsplats, så att direktionens önskemål om transport av tvättgodset kunde tillgodoses. Erfarenheten hade dock givit vid handen, att transporten med fördel kunde verkställas med automobil, såsom skedde vid ett flertal sinnessjukhus.

Ämbetsverken vidhålla alltså, att en nybyggnad enligt det mindre alternativet bör uppföras för en kostnad av 400,000 kronor.

Med utgångspunkt härifrån och från en anslutningsavgift av 200,000 kronor, varav 130,000 kronor beräknas belöpa å tvättinrättningen, hava ämbetsverken uppskattat det ytterligare medelsbehovet för den nya tvättbyggnaden till (400,000 — 130,000) 270,000 kronor. Då Uppsala läns landsting redan inbetalt sin andel av anslutningskostnaderna för centralsanatoriet, förorda ämbetsverken, att staten ensam svarar för nämnda merkostnad. Beloppet föreslås uppfört å beredskapsstaten för nästa budgetår.

I en den 22 mars 1939 dagtecknad promemoria har *verkställande direktören för akademiska sjukhuset* betonat de allvarliga konsekvenser för sjukhuset, som ett uppskjutande på obestämd tid av pågående ombyggnads- och moderniseringsarbeten inom akademiska sjukhusets ekonomiavdelningar innebure, samt framlagt förslag till en reducerad ombyggnad av den befintliga inrättningen. Direktören anför sålunda bland annat:

Hithörande arbeten hade för snart fem år sedan planlagts efter en inventering av kapaciteten hos akademiska sjukhusets centrala inrättningar med hänsyn till de båda planerade nybyggena för centralsanatorium och psykiatrisk klinik. En första del av utvidgningen hade utförts i samband med centralsanatoriets tillkomst med användande av medel, som anvisats av Uppsala läns landsting. Under de sistförflutna åren hade, i avvaktan på medel för ombyggnadsplanens fullföljande, inga andra underhålls- eller kompletteringsarbeten verkställts, än den nyanskaffning av maskiner för tvättinrättningen, till vilken medel anvisats genom beslut den 25 augusti 1938. Ifrågavarande lokaler, nämligen själva köket med dess källarutrymmen samt tvättinrättningen, befunne sig därför numera i sådant skick, att en genomgripande reparation snarast måste igångsättas för att driften skulle kunna fortgå under rimliga arbetsförhållanden. Ett utbrytande av återstående arbeten å köksavdelningen från reparationen och kompletteringen av tvättavdelningen läte sig ej heller fullständigt genomföra, enär tvättavdelningen vore belägen i samma hus som och delvis ovanpå kökslokalerna. En del av ombyggnadsarbetena å tvättinrättningen vore dessutom lika nödvändiga för köket som för tvätten.

Vid moderniseringsplanens fullföljande borde emellertid all hänsyn tagas till den omständigheten, att byggnadsstyrelsen ansett sjukhusets nuvarande tvättinrättning mindre lämpad för en mera genomgripande om- och tillbyggnad. Direktionen hade därför föranstaltat om en ny utredning i syfte att begränsa renoveringen till det minsta möjliga i avvaktan på en framtida nybyggnad för tvätten. Denna utredning hade givit vid handen, att för ändamålet krävdes dels anskaffning av ytterligare maskinutrustning, som även kunde komma en ny tvättanstalt till godo, dels vissa underhålls- och repara-

tionsarbeten, som vore behövliga för själva husets bestånd och därjämte avsåge att underlätta driften. Dessa arbeten komme den psykiatriska kliniken till godo, även om tvättinrättningen inom några år flyttades ur huset, enär de nuvarande tvättlokalerna i så fall erfordrades och kunde användas för utvidgade verkstäder, bageri och dylikt.

En fullständig kostnadsberäkning av de om- och tillbyggnadsarbeten inom köks- och tvättavdelningarna, som närmast vore behövliga och som satte dessa avdelningar i stånd att tillgodose den psykiatriska klinikens behov, hade ock utförts. Till grund för beräkningarna hade legat byggnadsritningar av arkitekten Birch-Lindgren. Beräkningarna slutade på en sammanlagd kostnad av omkring 310,000 kronor, varav ungefär 225,000 kronor belöpte på köksavdelningen och 85,000 kronor på tvättavdelningen. Av den sammanlagda kostnaden hade inemot 260,000 kronor ansetts motsvara utökning och nyanskaffning, medan 50,000 kronor hade beräknats falla på husreparationer och ersättningar av förslitna apparater. Härvid vore emellertid att märka, att någon skarp gräns ej kunde dragas vid dessa uppdelningar, enär kök och tvätt vore belägna i samma byggnad samt en ombyggnad och utökning på många håll innebure en besparing av en eljest nödvändig reparation.

Därest den av universitetet äskade förhöjda avgiften för psykiatriska klinikens anslutning utanordnades, beräknades cirka två tredjedelar av hithörande arbeten, med partiellt anlitande av universitetets årliga reparationsanslag, kunna utföras under budgetåret 1939/40. Återstoden kunde utföras under loppet av de följande åren antingen för nämnda reparationsanslag eller, om så befunnes nödvändigt, för särskilt anslag, som i vanlig ordning komme att begäras av universitetet och som sålunda ej skulle belasta den psykiatriska kliniken.

Vid nu angivna förhållanden finner sjukhusets direktör det vara motiverat, att det av byggnadsstyrelsen tillstyrkta anslutningsbeloppet om 200,000 kronor, av vilket belopp redan utbetalats 26,500 kronor, till hela sin återstående del, 173,500 kronor, ställes till universitetets förfogande för moderniseringsplanens fullföljande. Därvid har förutsatts, dels att universitetet icke skall framställa krav på ytterligare bidrag från psykiatriska klinikens byggnadsanslag för denna kliniks andel i de centrala inrättningarna inom sjukhuset, för så vitt kliniken ej erhåller större omfattning än som avsågs vid bestämmandet av det ursprungliga anslutningsbeloppet, dels att universitetet vid verkställandet av ombyggnaderna skall beakta möjligheten, att tvättinrättningen efter någon tid kan erfordra fullständig nybyggnad.

Departementschefen.

I propositionen 176/1938 berörde min företrädare även förevarande spörsmål och framhöll därvid, att kostnaderna för klinikens anslutning till akademiska sjukhusets gemensamma anläggningar icke kunde undgå att röna inverkan av det väsentligt höjda prisläget å byggnadsmarknaden. Det syntes honom sålunda klarlagt, att anslutningen icke kunde vinnas för den kostnad, som tidigare angivits och av riksdagen godtagits. Bortsett från den redan fastställda avgiften för värmecentralen, kunde emellertid storleken av kostnadsökningen icke bestämmas, förrän den tidigare anbefallda undersökningen verkställts. Med hänsyn till dåvarande höga byggnadskostnader ansåg sig min företrädare ej heller böra påkalla åtgärder för igångsättandet av klinikens uppförande eller beräkna ytterligare medel för samma ändamål.

Den i ämnet föreliggande utredningen har jämväl bibragt mig den uppfattningen, att en höjning av avgiften för klinikens anslutning till akademiska sjukhusets ekonomicentraler är motiverad. Lika med byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen anser jag mig därvid kunna tillstyrka, att klinikens andel i kostnaderna för köks- och tvättinrättningarnas iordningställande beräknas till 200,000 kronor, förutsatt att en nöjaktig lösning vinnes av lokalförhållandena för tvätten.

I denna del råda, som nämnts, delade meningar mellan myndigheterna, i det att byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen anse en nybyggnad erforderlig, medan enligt universitetsmyndigheternas uppfattning en om- och tillbyggnad tills vidare är tillräcklig. Med hänsyn till föreliggande utbyggnadsprogram för akademiska sjukhuset kan det givetvis diskuteras, vilken väg man helst bör välja i förevarande hänseende. Genom vad verkställande direktören i sin promemoria anfört synes mig emellertid frågan delvis hava kommit i annat läge. Sålunda betonas, att ett ytterligare uppskov med åtgärder för tvättfrågans lösning skulle medföra avsevärda olägenheter för sjukhusets drift och på den grund om möjligt bör undvikas. Av promemorian framgår vidare, att en för den närmaste framtiden tillfredsställande anordning kan vinnas genom förbättring och modernisering av nuvarande tvättbyggnad till en kostnad av 85,000 kronor, motsvarande ungefär hälften av den kostnad, som myndigheterna tidigare räknat med. Härtill kommer, att en del av detta belopp avser nyanskaffning av maskinutrustning, vilken kan användas även i en framtida ny tvättbyggnad, samt att, därest en sådan uppföres, den gamla byggnaden kan fylla ett redan förefintligt behov av utvidgade lokaler för bland annat sjukhusets bageri och verkstäder. Under sådana förhållanden anser jag fullt försvarligt att nu begränsa de ifrågasatta åtgärderna till en renovering av tvättbyggnaden i den omfattning, som nyssnämnda promemoria avser. Med uppförande av en nybyggnad av den storlek, som byggnadsstyrelsens och medicinalstyrelsens förslag innebär, torde i varje fall böra tills vidare anstå.

I anslutning till det anförda förordar jag, att riksdagens medgivande inhämtas till en förhöjning av avgiften för klinikens anslutning till sjukhusets köks- och tvättinrättningar från 120,000 till 200,000 kronor, att utgå från det till klinikens uppförande redan anvisade beloppet, 775,000 kronor. I likhet med sjukhusets direktör förutsätter jag härvid, att ytterligare krav på förhöjning av anslutningsavgiften icke resas från universitetets sida, även om en nybyggnad för tvättinrättningen framdeles befinnes erforderlig.

Sammanfattning och hemställan.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle medelsbehovet för nästa budgetår komma att beräknas sålunda:

Ulleråkers sjukhus	kronor	900,000
Frösö sjukhus	»	353,600
S:ta Gertruds sjukhus	»	290,000
Nytt sinnessjukhus i Sundsvall	»	3,000,000
Psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset	»	102,000
S:t Lars sjukhus	»	76,500
Västra Marks sjukhus	»	50,000
Salberga sjukhus	»	40,000
Furunäsets sjukhus	»	35,000
Källshagens sjukhus	»	26,500
Avloppsledningar inom Vadstena stad	»	120,000
Ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm	»	500,000
Summa	kronor	5,493,600

Sistnämnda belopp torde böra anvisas som reservationsanslag å kapitalbudgeten under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond».

Med avseende å fördelningen av medlen under anslaget bör gälla, att den angivna beräkningen icke får vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

Under åberopande av vad jag sålunda och i övrigt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. besluta att i enlighet med av mig förordade förslag följande arbeten må komma till utförande, nämligen

a) vid Ulleråkers sjukhus ytterligare om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 1,340,000 kronor;

b) vid Frösö sjukhus ytterligare om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 353,600 kronor;

c) vid S:ta Gertruds sjukhus ytterligare om- och nybyggnadsarbeten för en beräknad kostnad av högst 290,000 kronor;

d) vid psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset anordnande av skyddsrum för en beräknad kostnad av högst 102,000 kronor;

e) vid S:t Lars sjukhus uppförande av nytt växthus och tvättbyggnad för en beräknad kostnad av högst 76,500 kronor;

f) vid Västra Marks sjukhus inredning av en fest- och samlingssal för en beräknad kostnad av högst 50,000 kronor;

g) vid Salberga sjukhus inredning av en fest- och samlingssal för en beräknad kostnad av högst 40,000 kronor;

h) Vid Furunäsets sjukhus uppförande av ny tvättstuga med desinfektionsanläggning för en beräknad kostnad av högst 35,000 kronor; samt

i) vid Källshagens sjukhus uppförande av nytt växthus för en beräknad kostnad av högst 26,500 kronor;

II. medgiva, att till omläggning av avloppsledningar inom Vadstena stad må utgå statsbidrag med högst 120,000 kronor;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att för anordnande av provisoriska ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm använda ett belopp av högst 500,000 kronor;

IV. medgiva, att avgiften för anslutning av psykiatriska kliniken i Uppsala till akademiska sjukhusets köks- och tvättinrättningar må höjas till högst 200,000 kronor;

V. å kapitalbudgeten, Statens allmänna fastighetsfond till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,493,600 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sten-Eric Heinrici.

STOCKHOLM 1939. K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI